

**Rola kuratora sądowego
w postępowaniu wobec nieletnich
PORADNIK**

**Ewa Rybska-Kik
Kurator specjalista
Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach**

EWA RYBSKA-KIK –Kurator Specjalista , Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach, ,II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Rodziny i Nieletnich, Kierownik Zespołu. W 2006r. rozpoczęłam roczną aplikację kuratorską .Po jej zakończeniu od 2007r., jestem zatrudniona w charakterze kuratora rodzinnego .

Absolwentka Uniwersytetu Śląskiego zarówno jeśli chodzi o studia magisterskie jak również podyplomowe . Ukończyłam liczne kursy , szkolenia i nadal chcę podnosić swoje kompetencje zawodowe .

Przed podjęciem pracy w Sądzie byłam zatrudniona w charakterze nauczyciela . Od 1993r. pracuję z dziećmi, młodzieżą oraz rodzinami .

Kontakt z podopiecznymi , obserwowanie zmian jakie w nich zachodzą stanowią dla mnie nieustanne źródło fascynacji . Czasami proces ten trwa długo i nie zawsze jest zakończony pełnym sukcesem , bywa , że i porażką, ale wciąż uważam , że warto.

Pracując w środowisku poznaję nieletnich , ich warunki życia często skrajnie trudne ze względu na brak zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych ale przede wszystkim emocjonalnych i wiem ile trudu przysparza im „wyjście na życiową prostą”.

Zdarza się, że problemy dzieci , później określanych jako „nieletni”, rozpoczynają się w ich życiu prenatalnym i doprowadzają do Alkoholowego Zespołu Płodowego(FAS) z wszystkimi tego konsekwencjami .

Mam nadzieję, że niniejszy poradnik okaże się pomocny i pomoże usystematyzować zagadnienia związane z rolą kuratora w postępowaniu wobec nieletnich .

Ewa Rybska-Kik

Nieletni

(zakres regulacji zawarty w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich)

1. Osoba , która nie ukończyła 18 lat a wykazuje przejawy demoralizacji
2. Osoba , która dopuściła się czynu karalnego po ukończeniu 13 roku życia a przed ukończeniem 17 roku życia
3. Osoba do ukończenia 21 roku (nie dłużej) ,wobec której orzeczono środki wychowawcze lub poprawcze

Zasady postępowania z nieletnim

W sprawie nieletniego należy kierować się przede wszystkim jego dobrem , dążyć do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmiierzając w miarę potrzeby do prawidłowego spełnienia przez rodziców lub opiekunów ich obowiązków wobec nieletniego , uwzględniając przy tym interes społeczny .

W postępowaniu z nieletnim bierze się pod uwagę osobowość nieletniego , a w szczególności wiek, stan zdrowia , stopień rozwoju psychicznego i fizycznego , cechy charakteru a także zachowanie się oraz przyczyny i stopień demoralizacji , charakter środowiska oraz warunki wychowawcze nieletniego .

Kto zawiadamia o demoralizacji lub popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego?

Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierzędu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, policji lub innego właściwego organu. Każdy , dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub policję .

Jakie środki mogą być zastosowane wobec nieletnich ?

Środki wychowawcze	Środek poprawczy	Środki lecznicze
<ol style="list-style-type: none"> 1. Upomnienie 2. Zobowiązanie do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej, do przeproszenia pokrzywdzonego, do podjęcia nauki lub pracy, do uczestniczenia w odpowiednich zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, do powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach albo do zaniechania używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia, 3. Nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna, 4. Nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania - udzielających poręczenia za nieletniego, 5. Nadzór kuratora, 6. Skierowanie do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją, 7. Zakaz prowadzenia pojazdów, 8. Przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego, 9. Umieszczenie w rodzinie zastępczej, w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej albo w ośrodku wychowawczym, 	<p>Umieszczenie w zakładzie poprawczym,</p>	<p>Umieszczenie w zakładzie leczniczym</p> <p>W razie stwierdzenia u nieletniego upośledzenia umysłowego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych bądź nałogowego używania alkoholu albo innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, sąd rodzinny może orzec umieszczenie nieletniego w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym. Jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia nieletniemu jedynie opieki wychowawczej, sąd może orzec umieszczenie go w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej, a w przypadku gdy nieletni jest upośledzony umysłowo w stopniu głębokim i wymaga jedynie opieki - w domu pomocy społecznej.</p>

Kuratorzy sądowi

realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Podział kuratorów ze względu na charakter pracy

Kuratorzy sądowi dla dorosłych	Kuratorzy rodzinni
Kuratorzy zawodowi	Kuratorzy zawodowi
Kuratorzy społeczni	Kuratorzy społeczni

Kuratorzy sądowi wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich to kuratorzy rodzinni .

(Ustawa o kuratorach sądowych z dnia 27.07.2001 r.)

Zadania kuratora w postępowaniu wobec nieletnich

1. Przeprowadzenie wywiadu w postępowaniu przed wydaniem orzeczenia oraz w postępowaniu wykonawczym (po wydaniu orzeczenia)

W celu ustalenia danych dotyczących nieletniego i jego środowiska, a w szczególności dotyczących zachowania się i warunków wychowawczych nieletniego, sytuacji bytowej rodziny, przebiegu nauki nieletniego i sposobu spędzania czasu wolnego, jego kontaktów środowiskowych, stosunku do niego rodziców lub opiekunów, podejmowanych oddziaływań wychowawczych, stanu zdrowia i znanych w środowisku uzależnień nieletniego, sędzia rodzinny zleca przeprowadzenie wywiadu środowiskowego kuratorowi sądowemu.

Jak wygląda wywiad środowiskowy?

Kurator sądowy lub jeden ze wskazanych podmiotów przeprowadza wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania lub pobytu nieletniego, jego rodziców lub opiekunów. Wywiad środowiskowy może być także przeprowadzony w szkole lub miejscu pracy nieletniego.

Wywiad przeprowadzany jest w porze dziennej tj. od godziny 7.00 do godziny 21.00. Osoba przeprowadzająca wywiad zobowiązana jest do wylegitymowania się. Kurator zbiera informacje o nieletnim , członkach rodziny i inne istotne kwestie dotyczące nieletniego oraz

przedmiotu postępowania. Kurator sporządza pisemne sprawozdanie z wywiadu , które przedkłada Sądowi .

Przeprowadzenie wywiadu przez kuratora może być jednorazową czynnością – nie oznacza faktu zastosowania wobec nieletniego środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora.

(Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 sierpnia 2001r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania wywiadów środowiskowych o nieletnich)

2.Nadzór nad nieletnim

Kurator wykonuje nadzór nad nieletnim orzeczony wobec niego jako środek wychowawczy. Nadzór może trwać do 21 roku życia, jego okres zależy od funkcjonowania nieletniego, procesu jego resocjalizacji, w tym prawidłowego realizowania obowiązku szkolnego. W przypadku negatywnej oceny, kurator składa wniosek o zmianę środka, czyli np. umieszczenie nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Kurator skupia się na pracy z nieletnim, ale również współpracuje z jego opiekunami.

3.Kontrola wykonywania obowiązku nałożonego na nieletniego

Kurator dokonuje okresowej kontroli wykonywania zobowiązania nałożonego przez Sąd , np. zobowiązania do : poprawy zachowania , podjęcia terapii psychologicznej , prawidłowego realizowania obowiązku szkolnego , przeproszenia pokrzywdzonego . W przypadku uchylenia się nieletniego z nałożonego obowiązku zostaje on uchylony.

W sytuacji uchylania się nieletniego od realizacji nałożonego obowiązku Sąd może na wniosek kuratora zastosować inny środek, np. nadzór kuratora.

4.Ośrodki kuratorskie

Przy niektórych Sądach Rejonowych zostały utworzone ośrodki kuratorskie . Nieletni są do nich kierowani przez Sąd. Ośrodki kuratorskie prowadzą działania o charakterze profilaktycznym, resocjalizacyjnym oraz wychowawczym .

Kurator nie podejmuje żadnego z opisanych działań z własnej inicjatywy działa wyłącznie na zlecenie Sądu Rodzinnego.

Ewa Rybska-Kik

